



کارگاه روش تحقیق ویژه دانشجویان دستیاری

معاونت پژوهشی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات

بهداشتی-درمانی ارومیه

1 لغایت 3 آبان ماه 1387

توجه توجه توجه توجه توجه

لطفاً ما را از شنیدن صدای
زیبای موبایل‌تان محرومیت
فرمائید.

چهارچوب یک پیشنهاد طرح تحقیقاتی

- عنوان تحقیق
- بیان مساله تحقیق
- مروری بر مطالب و یافته های قبلی (ادبیات تحقیق)
- فرضیه یا سوالات مهم
- تعریف مفاهیم و متغیرها
- مقیاس اندازه گیری (مقیاس متغیر)
- جامعه مورد مطالعه (نمونه گیری)
- روش های جمع آوری اطلاعات
- پردازش و تفسیر داده ها (روش های تجزیه و تحلیل اطلاعات)
- برنامه ریزی اجرا
- ملاحظات اخلاقی
- محدودیت های پژوهش
- گزارش تحقیق

عنوان تحقیق

برخی از مردم برای پیدا کردن اسم خوب برای فرزند آینده خود چندین بار مهمانی برگزار می کنند یا به منابع مختلف مراجعه می کنند. انتخاب عنوان خوب نیز مانند انتخاب نام فرزند اهمیت زیادی دارد و لازم است وقت کافی روی آن صرف شود.

معیارهای انتخاب موضوع

- علاقه پژوهشگر مبتنی بر اطلاعات عمومی و اختصاصی
- تازه بودن موضوع مورد نظر
- پژوهش پذیر بودن موضوع
- اهمیت و اولویت داشتن موضوع
- توانایی های پژوهشگر در انجام دادن تحقیق
- منابع مادی
- منابع اطلاعاتی
- به صرفه بودن
- موضوع باید واضح، شیوا، غیروابسته به متن، ترجیحاً گزاره ای، با حداقل علایم اختصاری (مشهور) باشد.

معیارهای انتخاب موضوع

■ برای نوشتن عنوان مورد پسند بهتر است کمی اطلاعات گرامری و زبان مورد نظر را داشته باشید. در ترجمه عنوان ها به زبان دیگر مواظب تغییر مفاهیم با ترجمه لغت به لغت دقت باشید. بهتر است به اندازه کافی با چارگون های یک دایره علمی آشنا باشید.

■ عنوان را از دیدگاه سایر افراد هم رشته خود مورد بازبینی و تجزیه تحلیل قرار دهید.

■ تناسب عنوان و اهداف طرح و نیز طراحی تحقیق را مد نظر قرار دهید. مثلاً برای عناوینی که دارای فرضیه هستند نمی توان از طرح توصیفی استفاده نمود.

■ همیشه به یاد داشته باشید که تا جایی می توانید عنوانه را طوری انتخاب کنید که بیشترین کلمات کلید تحقیقات را دارا باشد.

معیارهای انتخاب موضوع

■ عنوان ها نباید دارای مفاهیم با حالت کلی گویی باشند و تا حد امکان سعی کنید از عناوین محدود شده استفاده کنید.

■ بجز در برخی موارد بهتر است عنوان حالت سوالی نداشته باشد.

■ به املا برخی عبارات مثل *in vitro*، *in vivo* و ... مخصوصاً در عناوین لاتین توجه کنید.

■ از بکار بردن عبارت توهین دار در عنوان پرهیز کنید.

■ یادتان باشد دیگران با عنوان تحقیق شما بیشتر سر و کار دارند. بهتر است کلمات برای آنها آشنا باشند.

■ بین عنوان فارسی و انگلیسی تناسب مفهومی برقرار بوده و محدوده زمانی برای هر عنوان به تقویم همان زبان نگارش شود.

معیارهای انتخاب موضوع

■ برای عنوان خوب مقالات تخصصی بیشتری را مطالعه نمایید. اما توجه داشته باشید عنوان مقاله با عنوان پایان نامه کمی تفاوت دارند. عنوان مقالات معمولاً بسیار اختصاصی تر باشند.

■ برای عبارات رایج تر در یک محدوده علمی از سیستم Mesh سایت <http://www.ncbi.nih.nlm.gov/> استفاده کنید.

■ در تخییر عنوان بر اساس نظر متخصصین و همکاران نرمش نشان دهید و اگر توجیه خاصی برای عنوان انتخابی خود دارید آنرا بیان نمایید.

بیان مسئله

(Statement of problem)

(پرسش آغازین تحقیق / مسئله اصلی تحقیق)

معمولاً بیان مسئله خوب، اطلاعات زیر را ارائه می کند:

- اهمیت مسئله و مشکل
- محدود شدن مسئله در حوزه تخصصی
- اطلاعات کلی در باره تحقیقات انجام شده
- تعریف مفهومی و عملی متغیرهای تحقیق
- اهمیت انجام تحقیق برای بهبود شرایط موجود در مسئله
- مشخص نمودن مسیر بکارگیری نتایج تحقیق
- مشکلات موجود در سازمان

محورهای بحث در بیان مسئله

- ویژگیها و چگونگی بیانیه مسئله تحقیق
- ملاکهای انتخاب مسئله تحقیق
- چگونگی ارزیابی مسئله تحقیق
- خطاها در هنگام انتخاب مسئله تحقیق
- رابطه بین مسئله با عنوان یا موضوع تحقیق
- رابطه بیان مسئله و نوع تحقیق

محورهای بحث در بیان مسئله

■ ویژگیها و چگونگی بیانیه مسئله تحقیق

ملاکهای انتخاب مسئله تحقیق

چگونگی ارزیابی مسئله تحقیق

خطاها در هنگام انتخاب مسئله تحقیق

رابطه بین مسئله با عنوان یا موضوع تحقیق

رابطه بیان مسئله و نوع تحقیق

ویژگیها و چگونگی بیانیه مسئله تحقیق

- واضح ، روشن، محدود و بدون ابهام بودن (رعایت اصل تحدید مسئله)
هر چه سؤال کلی تر باشد ← جوابهای آن مبهم تر و غیر کاربردی تر خواهد بود
- امکان بررسی داشتن (قابلیت تبدیل به فرضیه / عملی شدن)
- عدم تاکید بر قضاوت‌های قابل تفسیر یا قابل تغییر در جوامع مختلف
(قضاوت‌های اخلاقی، ارزشی، ارزشی یا فلسفی)
- عدم تمرکز بر پیش بینی های مبهم و کلی
- قابل سئوالی شدن بیان مسئله تحقیق
- مشخص شدن رابطه متغیرها یا تعریف آنها
- امکان اندازه گیری متغیرها

محورهای بحث در بیان مسئله

ویژگیها و چگونگی بیانیه مسئله تحقیق (statement of problem)

■ ملاکهای انتخاب مسئله تحقیق

چگونگی ارزیابی مسئله تحقیق

خطاها در هنگام انتخاب مسئله تحقیق

رابطه بین مسئله با عنوان یا موضوع تحقیق

رابطه بیان مسئله و نوع تحقیق

ملاک های انتخاب مسئله تحقیق

- خودداری از دوباره کاری و وفاداری به تحقیقات قبلی
- درجه اهمیت مسئله تحقیق و ارزشمندی آن
- علاقمندی، کنجکاوی و کشش علمی برای دریافت واقعیات
- آموزش، شرایط و کیفیات فردی شخص محقق
- فراهم بودن اطلاعات و عملی بودن روش تحقیق
- وجود وسایل، تجهیزات و شرایط مناسب تحقیق
- امکان همکاری بین قسمتهای مختلف تحقیق
- تامین منابع مالی و پشتیبانی آن
- امکان برطرف سازی یا پیش بینی حل مشکلات، موانع، رویدادها و خسارات احتمالی
- برخورداری از زمان کافی
- محوریت مسئله تحقیق بر مسایل و مشکلات سازمان متقاضی

محورهای بحث در بیان مسئله

ویژگیها و چگونگی بیانیه مسئله تحقیق (statement of problem)

ملاکهای انتخاب مسئله تحقیق

■ چگونگی ارزیابی مسئله تحقیق

خطاها در هنگام انتخاب مسئله تحقیق

رابطه بین مسئله با عنوان یا موضوع تحقیق

رابطه بیان مسئله و نوع تحقیق

چگونگی ارزیابی مسئله تحقیق

آیا زمینه مسئله، گستردگی و ویژگیهای آن با توجه به یک پیشینه تحقیق یا تجربه علمی بیان شده است؟

آیا بیان مسئله دامنه مطالعه را محدود می کند؟

آیا بیان مسئله قلمرو علمی مسئله را مشخص می کند؟

آیا اهمیت مسئله بر حسب ملاکهای مناسبی بررسی شده است؟

(دستیابی به یک شیوه نو، تدوین یک نظریه، تعمیم در دانش، پاسخگویی به مسایل جامعه، پیشبرد روش شناسی در تحقیق)

آیا گزاره های تحقیق (هدفهای ویژه سئوالها یا فرضیه های تحقیق) با

توجه به ابعاد تشکیل دهنده مسئله تدوین شده است؟

آیا گزاره های تحقیق، شیوه اجرای پژوهش را آشکار می کند؟

آیا متغیرهای پژوهش مشخص شده است؟

آیا تعریف عملیاتی متغیرها امکان پذیر است؟

محورهای بحث در بیان مسئله

ویژگیها و چگونگی بیانیه مسئله تحقیق (statement of problem)

ملاکهای انتخاب مسئله تحقیق

چگونگی ارزیابی مسئله تحقیق

خطاها در هنگام انتخاب مسئله تحقیق

رابطه بین مسئله با عنوان یا موضوع تحقیق

رابطه بیان مسئله و نوع تحقیق

خطاها در هنگام انتخاب مسئله تحقیق

- مسئله ایی بدون تحلیل جنبه های مختلف آن و شتابزده انتخاب شود.
- بدون مطالعه منابع مرتبط با موضوع مورد نظر، اقدام به انتخاب مسئله می شود.
- قبل از انتخاب مسئله پژوهش، روش اجرای نامناسبی برای تحقیق انتخاب میشود. بدتر از آن اقدام به اجراء و جمع آوری داده میشود.
- مفاهیم موجود در مسئله بصورت کلی و مبهم توصیف شود.

محورهای بحث در بیان مسئله

ویژگیها و چگونگی بیانیه مسئله تحقیق (statement of problem)

ملاکهای انتخاب مسئله تحقیق

چگونگی ارزیابی مسئله تحقیق

خطاها در هنگام انتخاب مسئله تحقیق

■ رابطه بین مسئله با عنوان یا موضوع تحقیق

رابطه بیان مسئله و نوع تحقیق

رابطه بین بیان مسئله با عنوان یا موضوع تحقیق

■ راه های انتخاب عنوان تحقیق

- تجارب شخصی، شغلی و سازمانی
- کنجکاوی در اطلاعات منتشره از سوی منابع و رسانه ها
- بهره گیری از دانش قلمرو تخصصی
- تمایل به حل یک مسئله یا مشکل در سازمان یا جامعه
- فرصتها (مثل منابع مالی و گرانت ها) و تهدیدات پیش آمده
- ارزشها و علایق فردی
- پیشنهاد استاد راهنما یا دوستان
- وقایع زندگی روزمره
- اخذ ایده در کنگره ها، همایش ها و

فنون درک مسئله تحقیق از عنوان تحقیق

■ آزمون نظریه ها، مدلها و روشهای مطروحه در ادبیات قلمرو تخصصی

■ بحث بر سر ایده ها با دیگران

■ بکارگیری یک محتوای خاص

■ تعریف اهداف و خواسته مورد نظر از تحقیق

محورهای بحث در بیان مسئله

ویژگیها و چگونگی بیانیه مسئله تحقیق (statement of problem)

ملاکهای انتخاب مسئله تحقیق

چگونگی ارزیابی مسئله تحقیق

خطاها در هنگام انتخاب مسئله تحقیق

رابطه بین مسئله با عنوان یا موضوع تحقیق

رابطه بیان مسئله و نوع تحقیق ■

رابطه بیان مسئله و نوع تحقیق

چگونگی بیان مسئله در یک تحقیق توصیفی

- دوره زمانی مورد توجه ما کدام است؟
- منطقه جغرافیایی مورد نظر ما چیست؟
- آیا خواهان توصیف کلی هستیم یا مقایسه و مشخص کردن الگوی گروه های فرعی؟
- در پی چه جنبه ایی از موضوع هستیم؟
- در چه سطحی، مایل به بررسی مسئله هستیم؟

اشکال مختلف بیان مسئله در تحقیق تبیینی یا تجربی

1. تبیین به معنای جستجوی علل یا نتایج تحقیقات پیشین، داده های مرتبط، حدسیات شخصی، اطلاعات منابع مطلع
2. تبیین به معنای بررسی یک اندیشه ساده
3. تبیین به معنای بررسی اندیشه های پیچیده تر
4. تبیین برای پیشبرد علم در مرزهای دانش